

Departament Kadr i Organizacji
Sądów Powszechnych i Wojskowych

DKO-V-5030-8/18

~~Pani/Pan
Prezes Sądu Okręgowego
– wszyscy –~~

W związku z informacją o stosowaniu przez sądy różnych praktyk w sprawie wypłaty ławnikom ryczałtu na pokrycie kosztów dojazdu do sądu środkami komunikacji miejscowej, Departament Kadr i Organizacji Sądów Powszechnych w uzgodnieniu z Departamentem Legislacyjnym Prawa Karnego oraz Departamentem Budżetu i Efektywności Finansowej, uprzejmie przedstawia, co następuje.

Prawo do uzyskania ryczałtu z tytułu dojazdu do sądu środkami komunikacji miejscowej przysługuje ławnikom na podstawie art. 172 § 4a ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 23, ze zm.), dalej „u.s.p.”. W świetle powołanego przepisu ławnikowi przysługuje ryczałt na pokrycie kosztów dojazdu do sądu w celu wykonywania czynności w sądzie środkami komunikacji miejscowej w wysokości 0,25% podstawy ustalenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego, o której mowa w art. 91 § 1c u.s.p.

W powołanym przepisie mowa jest o ustaleniu ryczałtu na pokrycie kosztów dojazdu do sądu w celu wykonywania czynności w sądzie środkami komunikacji miejscowej w ściśle określonej kwocie, a nie o zwrocie poniesionych kosztów za dojazd do sądu. Wydaje się więc niewłaściwa praktyka niektórych sądów żądających od ławników przedkładania biletów czy rachunków. Ryczałt charakteryzuje się bowiem tym, że jest niejako oderwany od rzeczywiście poniesionych kosztów. Ryczałtowy charakter świadczenia określonego w art. 172 § 4a u.s.p. nakazuje również przyjąć, że podstawę jego przyznania stanowi sama zasadność ponoszenia kosztów dojazdu do sądu i nie jest zadaniem organu przyznającego należności z tego tytułu dokonywanie ustaleń co do tego, czy ławnik faktycznie w danym przypadku dojechał do sądu środkami komunikacji miejscowej, czy też innymi środkami komunikacji. Użyte bowiem w przepisie sformułowanie wskazujące na dojazdy „środkami komunikacji miejscowej” należy traktować jako odnoszące się raczej do wysokości przyznawanego ryczałtu i wskazujące, jakiego rodzaju wydatki i jakiego rzędu wielkości ryczałt ten ma pokrywać, a nie statuuje wymóg, aby ryczałt był przyznawany wyłącznie wówczas, gdy dojazd nastąpił środkami komunikacji miejscowej. Posłużenie się zwrotem „środkami komunikacji miejscowej” wskazuje jednocześnie, że ryczałt nie należy się w przypadku, gdy ławnik dotrze do sądu pieszo.

Równocześnie trzeba wskazać, że w przepisie art. 173 u.s.p. uregulowane są uprawnienia ławników zamieszkałych poza siedzibą sądu do uzyskania diet oraz zwrotu kosztów przejazdu i noclegu według zasad ustalonych w tym zakresie dla sędziów, to jest na zasadach obowiązujących przy ustalaniu wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (art. 95 § 3 u.s.p.). Należności te obejmują również zwrot kosztów dojazdów środkami komunikacji miejscowej (§ 2 pkt 2 lit. b i § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej, Dz. U. poz. 167). Należy więc zasygnalizować, że nie jest dopuszczalne, aby ławnikowi zamieszkałemu poza siedzibą sądu był przyznawany kumulatywnie zarówno ryczałt, o którym mowa w art. 172 § 4a u.s.p., jak i ryczałt przysługujący na podstawie art. 173 w zw. z art. 95 § 3 u.s.p. oraz w zw. z § 2 pkt 2 lit. b i § 9 ww. rozporządzenia. Jednocześnie jednak warto wskazać, że pokrycie kosztów przejazdu ławnika z miejsca zamieszkania do siedziby sądu (§ 2 pkt 2 lit. a rozporządzenia) w sposób określony w § 3 ust. 3 i 4, tj. poprzez wypłatę tzw. kilometrówki za przejazd własnym samochodem, nie wyklucza w sposób automatyczny zwrotu kosztów określonych w § 2 pkt 2 lit. b rozporządzenia (zasadność zwrotu tych kosztów powinna zostać ustalona zgodnie z § 9 rozporządzenia, przy uwzględnieniu w szczególności § 9 ust. 2), ani tym bardziej nie może stanowić podstawy do zobowiązania danego ławnika do niekorzystania z komunikacji miejscowej.

W odniesieniu do praktyki odbierania od ławników oświadczeń o ponoszeniu kosztów dojazdu do sądu zauważyć należy, że – jak wskazano powyżej – z art. 172 § 4a u.s.p. wynika, iż ryczałt przysługuje „na pokrycie kosztów dojazdu do sądu” i wykładnia tego przepisu powinna polegać na przyjęciu, iż warunkiem koniecznym a zarazem wystarczającym przyznania ryczałtu jest zasadność poniesienia tych kosztów.

W ocenie Departamentów, stosowaną przez niektóre sądy praktykę odbierania od ławników oświadczeń dotyczących korzystania ze środków komunikacji należy jednak uznać za dopuszczalną.

DEPARTAMENT ORGANIZACJI SĄDÓW
Departamentu Kadr i Organizacji Sądów
Powszechnych i Wojskowych

Krzysztof Petryna
sędzia

Do wiadomości:

Pan Jerzy Ząbkiewicz
Przewodniczący Krajowej Rady Sędziów Społecznych